

# TRANSILVANIA

FÓIA ASOCIAȚIUNEI TRANSILVANE PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI  
CULTURA POPORULUI ROMÂNŪ.

Nrultŭ 5.

SIBIIŪ, 15 MAIŪ 1893.

Anulŭ XXIV.



**Comitetulŭ AsociaȚiunei transilvane pentru literatura  
română și cultura poporului românŭ,**

cuprinsŭ de adencă întristare, aduce la cunoscinȚă, că  
preaiubitulŭ sėu președinte

**George Barițiu,**

președintele Academiei române, membru alŭ mai multorŭ  
societăȚi literare și științifice etc. etc.,

după suferinȚe de 6 zile, împărtășitŭ cu santele taine, a  
repausatŭ în Domnulŭ astăȚi la 1 oră d. a. în anulŭ  
81 al etăȚii.

Serviciulŭ divinŭ funebralŭ sė va ținea Vineri în  
5 Maiŭ (23 Aprile) 1893 la 3 ore după amėȚi la do-  
miliulŭ neuitatului defunctŭ în Strada Morii Nr. 8,  
de unde rėmașitele pămėntesci sė vorŭ transporta la  
mormėntulŭ săpatŭ lângă biserica greco-catolică română  
din locŭ.

*Odichnesce în pace bărbatulŭ providențialŭ alŭ poporulŭ românŭ!*

Sibiiŭ, 2 Maiŭ n. 1893.

Dr. Ilarionŭ Pușcariŭ,  
vice-președinte.

Dr. Amosŭ Frăncu,  
secretariŭ II.

## GEORGIŪ BARIŪIŪ.

Scriemŭ aceste ŝiruri sub impresiunea profundeŭ durerŭ, ce o împărtăŝimŭ cu toŝi Româniŭ de bine, ba cu întregŭ poporulŭ românŭ pentru perderea distinsului bărbatŭ, care ca puŝinŭ alŝii a fostŭ omulŭ poporuluiŭ nostru.

După o scurtă bolă de 5—6 zile, dar consciu până în momentele din urmă, venerabilulŭ veteranŭ *Georgiu Bariŝiŭ*, Marŝi 20 Aprile (2 Maiŭ), la o oră din zi, încungiuratŭ de iubiŝii seŝ familiari: unŭ fiu ŝi patru fiice, închise ochii pentru ultimulŭ somnŭ, din care nu mai este desceptare pe pământŭ.

Vestea acestui tristŭ evenimentŭ străbătŭ cu iuŝela fulgeruluiŭ prin cetatea noastră, ŝi totŭ asemenea prin patria noastră, ba în tŝtă româtimea. Îndată fălfăiau steaguri de doliŭ de pe casa Asociaŝiuneiŭ pentru preŝedintele, ŝi a banceŭ „Albina“ pentru vice-preŝedintele seŝ; ŝi la câte-va ore se întrunŭ ŝi Comitetulŭ Asociaŝiuneiŭ ŝi sub presiulŭ domnuluiŭ vice-preŝedinte Dr. Ilarionŭ Puŝcariŭ dete espreŝiune profundeŭ sale durerŭ pentru perderea preastimatuluiŭ seŝ preŝedinte, luă măsurile de lipsă pentru immormântare ŝi înŝciinŝa despre tŝte acestea pre Academia română din Bucuresci ŝi pre tŝte despărŝemintele Asociaŝiuneiŭ. Nenumerate depeŝe din tŝte părŝile, una chiarŭ dela Curtea regală din Bucuresci, începură a venŭ la familia în doliŭ, la presiulŭ ŝi oficialiiŭ Asociaŝiuneiŭ ŝi la particulari, ear a două zi se presentaŭ la casa defunctuluiŭ ŝiruriŭ de particulari ŝi deputaŝiuniiŭ, din locŭ ŝi chiarŭ ŝi din afară; ear cununile dela familiiŭ, corporaŝiuniiŭ ŝi particulariŭ pare că voiau se prefacă casa de doliŭ într'unŭ răiŝorŭ verde ŝi înfloritŭ, în care dormia frumosŭ, neschimbatŭ, călăturiulŭ obositŭ de luptele unei vieŝi de 81 ani. Mercurŭ la 11 ore de noŭ se întrunŭ Comitetulŭ Asociaŝiuneiŭ, ŝi mergendŭ în corpore la casa mortuară, prin rostulŭ dluiŭ vice-preŝedinte dete espreŝiune elocentă durerelŭ Comitetuluiŭ ŝi a Asociaŝiuneiŭ pentru perde-

rea demnului seǔ președinte, și adresă cuvinte de mângâiere adâncǔ întristatei familii.

În conțelegere cu Comitetulǔ Asociațiunei, familia puse înmormântarea pe ziua de 23 Aprile, ziua s. m. martirǔ Georgiǔ, ziua onomastică a scumpului decedatǔ.

La ziua acésta timpulǔ era de totǔ nefavorabilǔ, cu plóia și rēcélă; dar cu tóte acestea la óra hotărítă nu numai spațioasa curte și casă a Asociațiunei, unde avea rēposatulǔ locuința sa, ci și Strada Morei era plină de ómenǔ, din loc și din tóte părțile. Dintre cei preșenți însemnămǔ pre Archiepiscopulǔ și Metropolitulǔ ortodoxǔ *Mironǔ* cu întregǔ consistoriulǔ archidieceșanǔ, pre Vicarulǔ capitularǔ din Blajǔ I. M. Moldovanǔ cu numărósă asistență, pre comitele supremǔ G. *Thalmann* și vice-comitele *Reissenberger*, președintele tribunalului r. *János*, directorulǔ de finanțe *Denk*, directorulǔ superiorǔ scolarǔ *Elischer*, inspectorulǔ r. scolarǔ de *Trauschensfels*, primariulǔ cetății de *Hochmeister* ș. a. ș. a.; ear din afară deputațiunǔ ale comunelorǔ și despărțemintelorǔ; Șeliște, Mercurea, Sebeș, A.-Iulia, Oréștiă, Deva, Hațegǔ, Abrudǔ, Clujǔ, Bistrița, Năseudǔ, Reghinǔ, Mediașǔ, Făgărașǔ, Brașovǔ ș. a. Cu deosebită plăcere se îndreptăǔ privirile tuturorǔ celor preșenți asupra deputațiunei Academiei române din Bucuresci, carea pre lângă o preafrumósă cunună trâmise pre p. t. dd. *N. Ionescu*, *I. Calenderu*, *V. Maniǔ*, *N. Quintescu* și *I. Biannu*, a da președintelui seǔ onorurile din urmă. Asemenea era reprezentată Asociațiunea transilvană prin comitetulǔ seǔ completǔ; apoi institutulǔ de creditǔ și economii „Albina“ și diferite reuniuni și alte corporațiuni.

Ceremonialulǔ funebralǔ îlǔ împlini în modǔ demnǔ dlǔ Vicariǔ capitularǔ din Blajǔ I. M. Moldovanǔ, cu asistența canon. A. Micu, Sim. Popǔ Mateiǔ, Dr. A. Grama, pp. I. V. Russu, I. Germanǔ și G. Munteanǔ; diaconǔ N. Toganǔ și Z. Pascu, — în curtea Asociațiunei frumosǔ decorată, ear cântările funebrale le esecută, sub conducerea profesorului seǔ

I. Mureșană, chorul tinerimei studiose din Blaj. Cuvântul funebral îl țină p. secretar Dr. Augustină *Eunea* cuvântul rostită cu voce sonoră și vervă oratorică, ca unul, ce cuprinde și biografia distinsului nostru bărbat, urmază mai jos în tot cuprinsul.

Apoi, urcându-se pe o tréptă a catafalcului acoperit cu cunună, academicianul din Bucuresci dl. *N. Ionescu*, aretă în cuvinte însuflețite și însuflețitoare meritele răposatului pentru crearea și înflorirea presei române, „regina opiniunii publice“, pentru deșteptarea poporului român și pentru înălțarea Academiei române, carea înainte cu câte-va săptămâni îl și alege președinte al ei. Cuvântul a lăsat impresiunile cele mai plăcute în inimele tuturor. Fiindu-ne cu puțință a-l procura, îl vom comunica stimaților cetitori ai „Transilvaniei“.

În sunetul muzicii capelei urbane, mărețul cortegi funebral se pune în mișcare: în frunte tinerimea scolară: fetițele școlii elementare și superioare civile, tinerimea pedagogico-clericală din Sibiu, chorul vocal, preoțimea în funcțiune, apoi carul cununilor și carul mortuar, însoțit pe amândouă părțile de junimea academică din Cluj, Budapesta, Viena etc., cea d'antăiu reprezentată prin tinerii: Romul Popă, Aurel Cristea, Octavian Utaclu, Ioan Pecurariu și Georgiu Vătășan; cea din Budapesta prin Ioan Petroviu, Amos Gligor, Ilarian Muntean, și Sever Colbasi; ear cea din Viena prin N. Comșa, Alex. Voevodă (Vaida), Ionel Capșa și Cornel Georghian. După carul mortuar urmă în jale adâncă familia: fiul, patru fiice cu soții și copiii lor; după ea delegațiunea Academiei, membrii Comitetului Asociațiunii, Comitetul alegătorilor români, corporațiunii preoțesci și mirenesci, cetățenesci și țărănesci, reuniuni de bărbați și femei, și în fine trăsurile.

Prin Strada Cisnădiei, piața mare și mică, cortegiul însoțit de miș de privitori se duse la biserica gr. catolică, și în curtea bisericeii se termină cultul religios.

Apoi urcă tribuna preparată secretarul primar al Asociațiunii *Z. Boiu*, și aduse răposatului mulțemirile aceleia pentru sacrificiile prestate ei dela începutul ei până la esirea sa din viață. Cuvântul se comunică mai jos.

După acesta urmă cuvântul dlui Dr. *A. Mureșanu* în numele presei române și în special al „Gaz. Transilvaniei“, întemeiate de G. Barițiu și acum redactată de autorul; cuvântul în esență urmăză mai jos.

În fine vorbi doctorandul în medicină *Ioan Capșa* în numele junimei academice; cuvântul urmăză la locul său.

Terminate și aceste frumoase manifestațiuni ale stimei și iubirei poporului român către distinsul său fiu, sicriul cu rămășițele pământesci ale preameritatului nostru *Georgiu Barițiu* se redete pământului; dar toți duseră cu sine propusul și chiar votul de pietate, a păstra pentru totă viața memoria lui întru inima sa.

## PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 186/1893.

### Procesul verbal

*al comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, luat în ședința dela 2 Mai n. 1893.*

Președinte: Dr. Il. Pușcariu vice-preș. Membrii prezenți: Br. David Ursu, Ioan Hannia, Iosif St. Șiu-luțiu, I. V. Russu, I. Papiu, Dr. C. Diaconovich, Z. Boiu, secretariu I, L. Simonescu, cassariu, N. Toganu bibliotecaru.

Secretariu: Dr. A. Frâncu.

Nr. 72. Vice-președintele comitetului, dl. Dr. Ilarion Pușcariu, cu profundă întristare anunță durerosa scire, că bărbatul providențial al poporului român și preaiubitul președinte al Asociațiunii transilvane, dl. George Barițiu, astăzi la 1 oră d. a., s'a mutat la cele eterne.

— Comitetul adencu consternat de trista scire a trecerii la vecinicia a președintelui său de piã și eternã memoria, decide:

1. Sã dea espresiune prin ridicare celei mai profunde dureri pentru irrepabila perdere, ce a înduratã Asociațiunea transilvanã,



dintelui de piã memoriã George Bariþiũ s'aũ executatũ întocmai afarã de decisiunea referitoare la înmormântãrea pe spesele Asociaþiunii, care a rãmasũ neexecutabilã din motivũ, cã familia în conformitate cu ultima voinþã a fericitului defunctũ a rezervatũ pentru sine acoperirea acelorũ cheltueli.

În legãturã se presintã 20 de depeþe de condolenþã sosite dela despãrþemintele: Nãsãduã, Zerneþti, Reghinũ, Sãlagiũ, Deva, S. Sebeþũ, Breþcũ, M. Ludoþũ, Orãþtie, Braþovũ, Fãgãraþũ, Bradũ și Bistriþa, inteligenþa romãnã din Biserica albã, romãniil din Oraviþa, membrii societãþii „Carpaþii“ din Brãila, corpul profesoralũ dela gimnasiulũ din Beiuþũ, teologii din Blaþiũ, dlũ Eugenũ Mocsonyi și domniil Gion, Speranþã, Borgovanũ și Popescu.

Sã mai presentã și o scrisore de condolenþã dela dlũ Iosifũ Popũ, jude la Curia reg. în Budapesta.

— Sã ia actũ. (Ex. Nr. 147—170 1893).

Nr. 74. La propunerea dlui membru P. Cosma,

— comitetulũ aduce cu unanimitate de voturil urmãtoarea decisiune:

„Întru eternisarea memoriei lui George Bariþiũ sã înfiinþezã unũ fondũ, care sã poarte numele „George Bariþiũ“.

Din acestũ fondũ sã se acorde premil pentru produse literare și locuril libere pentru eleve în internatulũ de fete alũ Asociaþiunii transilvane.

În scopulũ creãrii fondului din partea Asociaþiunii sã i sã resigneze fondulũ existentũ „pentru memoria rãposaþilorũ“ și imediatũ sã se facã unũ apelũ cãtrã toþil romãniil, ca fiã-care aderentũ alũ principiilorũ marelui bãrbatũ sã aibã ocaziune a contribui cu obolulũ sãũ la mãrirea numelui aceluia, și prin asta la sprijinirea literaturii și culturei poporului romãnuã“.

În viitorũ tôte sumele, caril sã vorũ înainta la Asociaþiune „în memoria rãposaþilorũ“, sã se conteze la acestũ fondũ, ear, ca scopulũ fondului sã se pãtã realiza dela începutũ chiarũ, tôte sumele, caril din fondulũ generalũ alũ Asociaþiunii sã vorũ vota în scopuril identice cu meniþiunea acestui fondũ, sã se transpunã dreptũ dotaþiune disponibilã la fondulũ „George Bariþiũ“.

Nr. 75. La propunerea dlui Dr. C. Diaconovich,

— Comitetulũ decide, cã numãrulũ viitorũ alũ organului Asociaþiunii „Transilvania“ sã fie consacratũ exclusivũ memoriei fericitului preþedinte George Bariþiũ.

Nr. 76. Dlă Eugenă Brote trimite prin hârtia cu data 6 I. c. în locū de cunună pe cosciugulū-neuitatului președinte George Barițiu :

a) din partea redacțiunilor „Tribunei“ și „Foi poporului“ 20 fl. v. a.

b) din încredințarea dōmnei Emilia Rațiu în numele reuniunii femeilor române din Turda 25 fl. v. a. și

c) 30 fl. v. a. predați prin dlă I. Vlăduțiu în numele despărțământului Asociațiunei dela Turda și a inteliginței române din comitatulū Turzii.

— Primirea sumei de 75 fl. v. a., se adevereșce și se administrēză la fondulū „George Barițiu“. (Ex. Nr. 171/1893).

Nr. 77. Direcțiunea despărțământului X (Bradū) a Asociațiunei trimite prin asignațiunea cu data 5 I. c., suma de 40 fl. v. a., colectați în numele despărțământului în semn de pietate și recunoscintă cātră repausatulū președinte George Barițiu pentru a fi adauși la fondulū, „întru amintirea celorū rēpoșai“ eventualū la fondulū, ce sē va crea întru eterna memoriā a fericitulū președinte.

— Suma de 40 fl. v. a., sē cuitēză și se administrēză la fondulū „George Barițiu“. (Ex. Nr. 172/1893).

Nr. 78. „Institutulū tipograficū“ din Sibiiū transpune prin hârtia cu data 9 Maiū n. a. c. 5 fl. v. a., trimiși prin dlă Petru Calciunariū, avocatū în Orșiova, pentru fundațiunea „Barițiu“ eventualū pentru alte scopuri naționale.

— Suma de 5 fl. v. a., sē cuitēză și se administrēză la fondulū „George Barițiu“. (Ex. Nr. 173/1893).

Nr. 79. În numele institutului de creditū și economii „Ardeleana“ din Orēștie s'a trimisū pe cale telegrafică în 9 I. c. suma de 20 fl. v. a., în locū de cunună pe sicriulū decedatului președinte alū Asociațiunei, George Barițiu.

— Suma de 20 fl. v. a. sē cuitēză și se administrēză la fondulū „George Barițiu“.

Sibiiū, d. u. s.

Dr. Ilarionū Pușcariū m. p.,  
vice-președ. Asociațiunei.

Dr. Amosū Frāncu m. p.,  
secretariū II.

Verificarea acestui procesū verbalū se încredințēză dlorū :  
Ioanū Papiū, Dr. Corneliū Diaconovich, Ioanū Crețu.

S'a cetitū și verificatū. Sibiiū, în 16 Maiū 1893.

Ioanū Papiū m. p. Dr. Corneliū Diaconovich m. p. Ioanū Crețu m. p.



## I. Cuvântare bisericească,

*ținută la înmormântarea lui George Barițiu, de Dr. Augustin Bunea.*

Luptă bună m'am luptat, curgerea am plinită, credința  
am păzit. *S. A. Pavel II. Tîm. 4, 7.*

Preste câte-va zile se împlinesce un an, de când mulți dintre fruntașii neamului românesc de pe plaiurile romantice ale Transilvaniei, de pe câmpiile mănóse ale Ungariei și șesurile libere ale României se află în cetatea Sibiiului, ca să aducă tributul de iubire, stimă și recunoștință unui venerabil octogenar și mare român, care în cerul familiei sale dedea mulțămintă ferbinte lui Dumneđe, pentru că a fost învrednicit să-și păstreze nevătămăta credința părinților se, și neschimbată iubirea cătră neamul se, și pentru că a fost înzestrat de părintele ceresc cu putere neînfrântă de a lupta numai pentru binele națiunii sale și împodobit cu virtute neclătită, care în decursul unei cariere grele de 80 ani îl apăsase totdeauna de cădere, așa încât pre vestmântul se sərbătóresc nu se putea observa nici o pată, de care rar sunt scutiți chiar și cei mai mari bărbați ai popórelor.

Figura lui nobilă, modestă și nepretensivă, ochii lui schinteietóri, care și se păreau că sunt în stare să străbată și prin vélul cel mai des, după care stă ascuns viitorul unei națiuni, cununa arginție, care i o împletiseră pre capul lui clasic nu numai anii numéroși, ci și gândurile lui înalte, de care a fost pururea fréméntat pentru fericirea popóruului român, manierele lui dulci și condescendente, care tradau o inimă învăpăiată de iubire sinceră cătră semenii lui: tóte aceste însușiri sufletesci și trupesci, precum și reminiscențele unui trecut glorios și încărcat de neperitóre merite, ne fărmeacă atât de mult pre noi toți, cari eram adunați în 24 Maiu din anul trecut în jurul nemuritorului George Barițiu, încât la propunerea unuia dintre cei mai iluștri istoriografi și archeologi români am jurat, că până ce Dumne-

deu va mai ținea în viață pre modelul virtuților românești George Barițiu, în fie-care an în ziua de 24 Maiu ne vom aduna în jurul lui, pentru ca dela densusul se ne inspirăm, cum trebuie să suferim, cum trebuie să simțim, să dorim și să luptăm, pentru ca să realizăm cât mai curând idealul neamului nostru, pre care înaintașii noștri, pre lângă toate sbuciumările lor, încă nu l'au putut vedea înființat.

O, oră fatală, oră înfricoșată, care cu iuțela fulgerului ai dus dureroasa scire în toate părțile lumii locuite de români, că *George Barițiu nu mai trăește, George Barițiu este mort!* Tu ai săgetat inima unei familii fruntașe, care numai în Dumnezeu și în durerea noastră a tuturor își mai poate afla mângâiere pentru pierderea părintelui său cel bun! Tu ai consternat și lovit fără de milă pe cea mai înaltă și strălucită corporațiune a științei și culturii românești, care trebuie să se despartă de președintele său erudit, abia de câteva săptămâni ales! Tu ai înecat pretutindenea în suspine și lacrimi graiul românesc și ai făcut să se împlinescă și aici cuvintele profetului Ezechiel: „Regele va plânge și boierul se va îmbrăca cu perire, și mâinile poporului pământului se vor slăbănogi!“\*) Tu ai omorât într'o clipită speranțele dulci nutrite într'un an, că preste câte-va zile ne vom pute aduna iarăși în jurul marelui luptător al națiunii române, ca să-i aducem omagiile noastre de admirațiune și bucurie, ca și în anul trecut! Tu ne-ai făcut să alergăm aci, pentru ca în locul vieții și veseliei, ce o sperăm de mult, să privim și să simțim durerea, întristarea și în toate părțile chipul înfiorătoarei morți!

Dar pre cine plângem noi aci, iubiți ascultători? Credeți doră, că pre George Barițiu? Pentru un bărbat, la al cărui mormânt jelesce o națiune întregă, morțea nu este dureroasă. În cele din urmă clipite ale vieții sale privind,

\*) Cap. VII, 27.

ca s6rele din Maiu c6nd apune, preste lunga cale ce o percurse, elu a simtitu c6 numai binecuv6ntare a rev6rsat6. C6ndu a depus6 pena, care ii fusese arma cea mai puternic6, a pututu fi mulțemit6, pentru c6 principiile, pentru care luptase, au prins ad6nci r6d6cinii in inima și mintea rom6nului, care le profes6z6 ast6di cu b6rb6tie in fața dușmaniloru sei. Cum p6te fi dureros6 m6rtea pentru unu b6rbatu credinciosu, care tocmai intr'insa privesce inceputulu unei vieți fericite, incununarea meriteloru sale și primirea sa in șirulu aceloru nemuritori, pre care din copilărie ii admirase și de care numai vieța p6m6ntesc6 ilu desp6rția? Pentru aceea noi nu te pl6ngem6 pe tine, preavrednicule b6rbatu, care te inalți in sferele ceresci insoțit de lacrimile unui poporu intregu și de binecuv6nt6rile tuturoru, cari prețuescu meritulu și virtutea, ci ne pl6ngem pe noi inșine, care trebuie s6 lupt6m6 și s6 suferim6 inc6 multu, p6n6 c6nd vom ajunge la ținta ce ai urmarit'o in vieța ta, care ne vedem lipsiti de celu mai devotatu și desinteresatu conduc6toru in luptele mari ce ni se impun6 pentru emanciparea poporulu rom6nu din starea tic6los6 politic6 in care l'au aruncatu contrarii lui și vițregimea timpulu, și cari simțim6 cu durere, c6 locul6 tei anevoie ilu vom pute umplea. Ear eu me pl6ng6 pe mine insumi, care sunt cu multu mai slabu, de c6tu s6 pot6 afla cuvinte potrivite pentru a esprima desolațiunea, in care ne afl6m6 prin m6rtea ta, se6 se pot6 l6uda dup6 vrednicie meritele tale.

Și dac6 totuși m'am incumetat6 a cuv6nta in ac6st6 distins6 adunare, o fac6 ac6sta nu incred6ndu-m6 in puterea cuvinteloru mele, ci in puterea numelui tei veneratu, care nu se p6te pronunța de buze omenesci, f6r6 ca s6 palpiteze inima fie-c6ru6 creștin și rom6n adev6ratu.

\* \* \*

Sciința, trist6 ascult6tori, este o mare bun6tate pentru neamulu omenesc6. Ea lumin6z6 mintea, regul6z6 și conduce

voința, nutrește virtutea, însuflețește adevărul, însoțește înțelepciunea și inspiră sfaturi bune. Pentru aceea mulți o caută, însă durere! că nu toți se folosesc de ea după voia lui Dumnezeu.

Un sfânt părinte\*) ne spune, că sunt ómeni, cari vreaú sã scie, însã numai pentru ca sã scie, ceea-ce este o urtã curiositate: „*Quidam scire volunt, ut sciant, et turpis curiositas est*“. Alții vreaú sã scie, însã scopulã cunoscintelorã lorã estinse este numai acela, ca sã se facã cunoscuți și renumiți înainte ómenilorã, ceea-ce este o vanitate periculósã: „*Quidam scire volunt, ut sciantur ipsi, et turpis vanitas est*“. Alții în sfãrșitã vreaú sã scie, ca sã trafice cu sciința lorã și sã se îmbogățescã cu ajutorulã sciinței, ceea ce este o rușinósã neguțãtorie: „*Quidem scire volunt, ut scientiam suam vendant, et turpis quaestus est*“.

Nu așa a făcutú însã George Barițiú, care s'a nãscutú în Juncul-de-josú dintr'unú preotú unitú în 24 Maiú 1812. Între anii 1820 și 1835 cercetãnd scóla maghiarã din Trãscãú, renumitulú gimnasiú românescú din Blajú, liceulú și cursulú filosoficú din Clujú și patru ani cursulú teologicú din seminarulú Blajului, și a însușitú tóte limbile și sciințele, care pe timpulú acela și-le putea însuși celú mai harnicú și mai talentatú tinér; înse acésta nu a făcut-o din vanitate, ca sã-lú laude ómenii, nici din pofta urtã ca sã se îmbogățescã, ci a muncitú și a asudatú numai cu scopulú nobilú, ca sã se facã dascãlulú poporului românú, sã póta învêța pe români totú ce este adevêratú, bunú și frumosú, sã póta lupta pentru emanciparea socialã și politicã a neamului seu îmbrãncitú sub jugulú secularú, și astfelú sã facã, ca viú sã strãlucescã mãrirea lui Dumnezeu întru mãrirea poporului românú eliberatú de sclãvie și înãlțatú prin sciință și culturã.

\*) Bernard. In cant. carm. XXXVI, Nr. 3.

Pentru aceea în anul 1835 îl vedem aruncându-se cu totu focul tineretii pe cariera profesorală, totdeauna spinosă, ear pe atunci nespūs de rău retribuită. Propune mai întâiu tainele naturei în cursul filosofic din Blajū, și când observă, că o cetate puternică, locuită în numărū fôrte mare de români, are lipsă de dascălū românescū, elū nu-și pregetă a se presenta înaintea episcopului seū Ioanū Leményi, acestū părinte bunū și iubitorū mare de cultura neamului românescū, și cere binecuvântarea lui spre a putea răspândi învățătura și lumina între frații seī din Brașovū, de care era legatū cu puternicile legături ale sângelui românescū, deși se deosebia de ei prin credință. În timpū de nouē anī 690 de elevi ai scōlei sale învață dela dēnsulū a fi români înflăcărați, ómenī cu frica lui Dumneđeū, propagatori zeloși ai culturei românesci și întemeietori ai mărețelorū institute culturale, care astăđi înfrumșetěză Brașovulū și-lū facū atâtū de importantū în viața noastră culturală. Și dacā la anulū 1845 sfatulū medicilorū și interesele mari ale națiunei române îlū silescū sē se despartă de cariera profesorală, elū nu a încetatū a fi celū mai neobositū apostolū alū scōlei române, și alū culturei naționale, și putem đice, că multe dintre scōlele românesci și dintre instituțiunile nōstre culturale atâtū dincōce câtū și dincolo de Carpați, numai cuvântului seū fermecătorū, numai influenței sale binecuvântate, numai înțelepciunei sale admirabile și iubirei sale învăpăiate de neamū, avem sē le mulțemimū.

Ce a fostū elū pentru Brașovū, și prin Brașovū pentru cultura românilorū, a recunoscut-o comitetulū parochialū românū greco-orientalū din cetatea internă a Brașovului în anulū trecutū cu ocasiunea iubileului de 80 de anī dela nascerea marelui apostolū alū culturei naționale.

La propunerea lui s'a formatū în 1837 unū fondū alū scōlei române în cetatea Brașovului. Cuvântarea lui despre

scólele naționale, ținută înainte cu 57 ani și trecută la protocol, prin care a arătat, că acelea sunt neapăratu de lipsă a se înființa în Brașov, cuprinde unu programu despre cele ce s'au înființat. Rugarea înaintată în 4 Maiu 1850 la ministrulu de culte și instrucțiune publică din Viena, ca se se dee românilorū din Brașov concesiune pentru zidirea unu gimnasiu, a eșitū din peana măestră a lui George Barițiu. Lucrarea lui ca notarū alū reprezentanței bisericesci din cetatea Brașovulu dela anulū 1855, adecă în timpulū, când s'a tractatū despre înființarea gimnasiulu romānu din Brașov, și anume propunerile lui din ședința dela 18 Augustū 1851, se vedū astăđi realizate. Planulū așternutū în ședința din 18 Februarīū 1855 pentru o scólă reală și comercială încă l'a vedutū executatū spre cea mai mare bucurie a neamulu romānescū, și ca se me exprimū cu cuvintele amintitulu comitetū parochialū, „terenulū culturēi era numai o țelină, când s'a dus Barițiu la Brașov, și astăđi vedem unū pamēntū roditorū. Semințele aruncate în pāmēntulū lucratū de dēnsul le vedemū dāndū rōde îmbelșugate“.

„Asociațiunea transilvană pentru literatura romānă și cultura poporulu romānu“ în parte mare este opera lui. Elū a lucratū statutele ei în anulū 1860. Elū a servit'o cu abnegațiune și zelū admirabilū în calitate de secretarū, de redactorū și de președinte, pururea însuflețitū pentru scopulū ei sublimū; și dacā astăđi vedem „Asociațiunea“ organizată într'unū corpū moralū, bine închegatū, dacā astăđi privimū cu mândrie la institutulū superiorū de fetițe, care este o podōbă a Sibiiulu și a neamulu romānescū, dacā astăđi femeia romānă a începutū a fi un factorū puternicū în viēta nōstră culturală, națională și chiarū și politică: unū sentimentū de adāncă gratitudine se stērnesce în piepturile nōstre față cu președintele „Asociațiunii transilvane“, care și întru adāncile sale bētrānețe ȕiua-nōptea se jertfia pentru educațiunea viitorilorū mame romāne, a acestorū odrasle fragede, între care

petrecea mai bucurosă ca ori unde, luminându-le, învățându-le, îndemnându-le la virtute, și aprinzându într'însele focul sacru al românismului.

Dar ce mișcare culturală s'a pornit în cei cincizeci de ani din urmă, la care se nu vedem pe Barițiu lucrându cu totu zelul, de care este capabilă o inimă românească? Dacă ne întorcem privirea spre Blaj, îl întimpinăm pe Barițiu mai în totu anul în consiliul de direcțiune al „Fundatiunii Șuluțane“, care între altele are și menirea frumoasă de a ridica pentru românii transilvăneni o academie de drepturi; și toți știu, că la creațiunile culturale ale marelui arhieriu Vancea sfaturile lui Barițiu au fostu totdeauna cu bucurie primite. Dacă trecem munții și ne oprim în capitala României, care este astăzi centrul culturei românești, vedem că nici acolo nu lipsesce persoana indispensabilă a eruditului scriitor. Academia română, această corporațiune înaltă a științei românești, acestu simbolu sublimu al unității noastre culturale, și-a începutu viața la anul 1866 cu conlucrarea neprețuită a lui Barițiu, care până în ziua de astăzi a ilustrat-o cu atâta splendor, încât ea s'a simțit fericită a-lu alege mai pe urmă pe dânsul de președinte și a-lu încungiura cu atâtea semne de iubire, stimă și venerațiune, câte nu a mai întimpinat până astăzi altu bărbatu devotatu culturei noastre naționale.

Să aruncăm însă, triști ascultători, o privire fugitivă și asupra scriitorului.

Ca toți scriitorii adevărați și mari, cari au civilisat, ear nu au stricatu omenimea, Barițiu încă a urmăritu numai unu scopu sfântu, scopul de a răspândi adevărul, binele și frumosul. Idealul acesta îl întimpinăm în toate scrierile lui, și este exprimat cu termeni marcanți în „Foia pentru minte, inimă și literatură“, întemeiată de dânsul la anul 1838, va se dăca într'unu timp, cându nimenea nu cugeta că o astfel de lucrare se pôte începe și susține la

românii de dincóce de Carpați. Elú a voitú sê cultivate mintea românului prin răspândirea adevărului, fără de care națiunile nu se potú face mari, inima lui prin predicarea binelui moralú, fără de care nici o națiune nu póte trăi, și literatura lui prin sãdirea frumosului, fără de care nici o națiune nu va fi stimatã în concertulú popórelorú civilisate. Deodatã cu acestú scopú sfântú voia sê ajungã încã și unú altú scopú nu mai puținú importantú: cultura limbei romãnesci. Limba acésta armoniósã, pe care strãmoșii nostri ni-aú lãsat-o moștenire ca pe o comórã prețiosã, ce trebuie sê trecã din neam în neam pãnã la sfêșitulú vécurilorú; limba acésta, în care a trãitú națiunea romãnã și este fortãreța ei cea mai puternicã, pe care nici hórdele barbare, nici instituțiunile slovenesci în bisericã și statú, nici viclenia fanarioțilorú, nici loviturile cele mai crãncene ale stãpãnitorilorú de totú soiulú din jumetatea din urmã a vécului acestuia, nu aú putut-o sdrobi și ocupa: — limba acésta începuse a fi fórte desprețuitã pre la anii 1830, deși numai cu puțin mai nainte o fãcuserã atátú de gloriósã scrierile marilorú apostolú ai romãnismului: Șincai, Maiorú și Clain. A trebuitú sê vinã Barițiú, ca sê-í câștigue iarãși vadã și sê o facã iubitã și prețuitã de romãni aceia, care educați fiindú în scóle strãine, abia o mai sciaú vorbí. Noi, cari vedem astãđi avéntulú puternicú ce l'a luatú limba și literatura romãnescã, nici nu putem prețuí dupã meritú începutulú fãcutú de George Barițiú, și cu atátú mai puținú ilú vorú poté prețuí fii și nepoții nostri. Dar dacã va ajuta Dumneđeú; — despre ce nu ne índoimú nici unú momentú, — ca edificiulú culturei nóstre naționale sê se ridice pãnã la înãlțimea ce o contemplãmú în visurile nóstre cele mai frumoșe, atuncí urmașii nostri sê-și aducã aminte, câtú de multe suntú petritele ce zacú adãncú în pãmântú, și ce tarí trebuie sê fie fundamentele, pe care se razimã acelu edificiú grandiosú, și atuncí se binecuvinte țerina ce acopere osemintele lui Baritiú și ale ínaintașilorú lui.



Trecemū preste disertațiunile și tratatele istorice, publicate de George Barițiu în analele Academiei române, și preste numeroșele documente adunate și tipărite de dânsul în „Transilvania“ și în „Observatorul“, amândouă redigiate de dânsul, și ne oprimū înaintea monumentului, căruia lucrările amintite i-au servitū numai de basă, și care i-a încununatū tōtă activitatea literară. Monumentulū acesta pōrtă titlulū modestū: „Parți alese din istoria Transilvaniei pre 200 ani din urmă“. O comōră de simțiri și virtuți mari, nobile este ascunsă în acēstă carte modestă: iubire învăpăiată de națiunea română împilată și asuprită, dorū nestinsū de libertate, egalitate și frățietate, indignațiune cumpētată, dar adâncă în contra tirăniei și sclăviei, credință neclătită în viitorulū națiunei române, cu unū cuvântū în cartea acēsta se află totū ce a făcutū se palpitezze inima lui Barițiu în decursū de 81 ani, totū ce a visatū pe pragulū vieții sale și pentru ce s'a luptatū până la cea din urmă rēsufare. Cartea este scrisă mai multū pentru generațiunile de astăzi, care au lipsă de cunoșcerea trecutului, pentru ca să nu rupă continuitatea cu luptele părinților; dar lucrulū cel mai prețiosū în opulū acesta suntū faptele sēvērșite de Barițiu, care nu numai a scrisū, ci a și făcutū istorie pentru români.

Istoria a făcut-o pe câmpulū celū vastū alū politicei militante. Pre câmpulū acesta pre la aniū 1830 se vedea numai unū poporū ținutū de vécuri în iobăgie și ignoranță, despoiatū de drepturi civile și politice, legatū de gila domnilorū cu tōte puterile lui fizice și psihice. Scōle numai în Blajū erau. Poporulū și clerulū lui batjocoritū și brutalisatū până și în casa lui proprie. Comunicațiunea spirituală cu România și chiarū și cu Apusulū era mai de totū tăiată pentru româniū din Transilvania. Între astfelū de împregiurări grele elevulū scōlelorū din Blajū, întăritū de binecuvântarea arhierelui seū, înalță stindardulū libertății naționale, și cu curagiulū patronului seū, Sf. George, se întrarmēză cu arma

puternică a presei politice, edându în anul 1838 „Gazeta de Transilvania“. Glasul lui Barițiu străbate ca un tunet puternic în toate unghiurile locuite de români, cari se trezesc din somnul cel de morțe, se adună în jurul lui, fac planul de luptă, își dau parolele de lipsă în colónele „Gazetei“. O reacțiune puternică se începe în principatele române în contra dominațiunei muscălesci, pre care nespuse de mult a slăbit o fóia lui Barițiu, ear la noi se pregătesc și oțlesc spiritele pentru adunarea cea mare din 15 Mai 1848 de pre Câmpul-Libertății de lângă Blaj. Dela anul 1838 încóce nu este mișcare națională, nu este adunare de popor, nu există congres românesc, nu aflăm ședințe în dieta Transilvaniei, nu conferențe în Sibiiu sêu airea, unde George Barițiu se nu iee parte activă, și încă de cele mai multe ori cu rol de conducător. El a văduț ideile sale triumfându, întocmai precum Sf. George a triumfat asupra bálaurului cumplit. Ideile lui politice se prefac într'un credeu național, formulat în conferința din 1881 și motivat de însuși Barițiu în „Memorialul“ acelei conferențe. Credeul acesta a străbătut în consciința poporului român. Toți îl știu, îl cunosc, toți îl profesază, și mulți suferu martiriu pentru el. Sute de tineri învetați, care pentru acest credeu nu-și potu căpeta aplicațiune în acéstă patrie sfințită de sângele strămoșilor nostri, se despartu de părinți, frați și sorori, cu inima sângerată își ia rămasu bun delaiurile, văile și codrii Transilvaniei, și își caută pânea de toate țilele într'altă țera, până cându îi mistuesce dorul învăpăiatu de vatra părintescă. Alții îndură cele mai grele prigoniri, și caută cu jale, cum sunt dați în lături, ca se împărtășescă din beneficiile statului nisce venetic, ai căroru părinți pôte nici nu s'au născut în acéstă țera, ear alții umplu de gemetele și suspinele lor bolțile întunecóse ale temnițelor.

George Barițiu, atunci cându a înființat „Gazeta de Transilvania“, a aprinsu, precum se exprimă elu fôrte modestu,

numai o luminărică, însă multă a trebuit să se lupte, pentru ca această luminărică să nu fie nimicită de censura neîndurătoare, sau să fie stinsă de vântul pestilențios, care sufla din toate taberile puternicilor stăpânitori. El a apărut cu multe jertfe și cu mare prudență această luminărică, până cându dintr'însa s'au aprinsu alte lumini mari și puternice, care voru arde pururea în jurul numelui lui Barițiu ca o aureolă de glorie, și pe cari nici chiaru suflarea iadului nu le va mai putea stinge.

Barițiu, trist ascultător, nu este numai glorios, ci se poate numi cu dreptu cuvântu mare bărbatu, pentru că el fapta a iubit-o, dar nu și gloria, care urmază din fapta bună. A știut să servescă cu credință nămulu său, dar nu a căutat să-și câștige și merite cu serviciile acestea mari. A făcutu totu ce a crezut că e bun și necesaru, dar nu a căutat lauda și recunoștința omenilor. Din contră, cându vedea că totă lumea românească caută cu admirațiune spre înălțimea, la care dănsul s'a știut avânta, el însuși se mira de această, întocmai ca vulturul, care, când sboră preste înălțimea stâncilor, nu o face această ca să-l admire cine-va, ci își caută numai locuința sa naturală.

Iubirea de pământul acesta, care a fostu totdeauna matca românismului, nu l'a lăsatu pre Barițiu să primescă nici chiaru funcțiunile cele mai proventuoase, cu care a fostu înbiatū din partea românilor de dincolo, cărora a datu totdeauna mână de ajutoru ca se elupte libertatea și înflorirea țerei lor.

Credința bisericeii sale totdeauna a păstrat'o neatinsă ca o mângăiere în zile de restriște, și această a făcut'o cu atâtu mai vârtosū, că el fusese chirotonitū de lectorū (anagnoste) și ipodiaconū alū bisericeii catedrale din Blajū, și dacā nu a îmbrățosatu și diaconatulū și preoția, această este a se atribui numai iubirei sale de neam, care l'a chematū să lupte pre terenulū părăginitū alū culturei și politicei românesce.

Totă ce a avut, și și-a agonisit cu muncă onestă și prin conecsiuni familiare, a jertfit pentru fericirea nămului românesc, așa încât el a murit sărac, pentru ca se ne lase pre noi bogați în succese mari, naționale și culturale și să ne dea un exemplu rar de abnegațiune eroică. Pentru aceea și dănsul pôte dice cu sfântul apostol al neamurilor: „Luptă bună m'am luptat, curgerea am plinit, credința am păzit. Ear ce e mai mult, mi s'a ales mie cununa dreptății, care o va da mie Domnul în ziua aceea, dreptul judecător“.

Cu o ultimă sărutare se desparte de familia sa jalnică, căreia îi lasă moștenire virtuțile sale creștinesci, românesci și cetățenesci, și suvenirul îngrijirilor sale părintesci pentru fericirea ei. Un rămas bun dice Academiei române, al cărei loc presidial îl lasă gol, „Asociațiunii transilvane“, în fruntea căreia a stat un șir îndelungat de ani și o lasă orfană, consiliului de direcțiune al „Fundațiunii Șuluțane“, cu care mai multe lustre a lucrat, direcțiunii institutului de credit „Albina“, al cărei membru a fost, tuturor amicilor și cunoscuților, cari l'au ajutat întru realizarea planurilor lui românesci, și pre urmă îmbrășind cu căldură tot neamul românesc, ocrotit de patronul său Sfântul George, a cărui amintire o s'erbăm astăzi, își îndreptă pașii spre plaiurile veciniei, unde în societatea marilor apostoli ai bisericei noastre și ai neamului românesc, înaltă rugăciuni ferbinți la tronul ceresc pentru fericirea, prosperarea și triumful poporului român, care dacă nu va sci afla în munții patriei sale atâta granit ori marmură, cât să însemneze mormântul lui pentru totdeauna, tot se vor afla destui oameni de inimă, cari cel puțin în piepturile lor vor păstra memoria binecuvântată a nemuritorului și marelui român George Barițiu, a cărui pomenire vecinică va fi! Amin!

### Cuvântul Țis ȩn numele Asociaȩiunii de Z. Boi ȩ.

Ȧnc ȩ n'a plinit ȩ anul ȩ cursul ȩ se ȩ, de cȩnd poporul nostru din t ȩte p ȩrȩile a serbat ȩ cu nobil ȩ ȩnsufletire aniversarea 80. a veneratului președinte al ȩ Asociaȩiunii sale transilvane *Georgiu Bariȩi ȩ*, și eat ȩ-ne de no ȩ adunaȩi din t ȩte p ȩrȩile, aici ȩn vechia cetate a Sibiului, și ȩncungiur ȩnd ȩ de no ȩ pre b ȩrbatul ȩ stimei și iubirei n ȩstre. Și iar ȩși, ast ȩȩi se plinesc ȩ 30 ȩile, de cȩnd ȩ ilustra n ȩstr ȩ Academi ȩ rom ȩn ȩ din Bucuresc ȩ chi ȩm ȩ pre meritatul ȩ nestor ȩ al ȩ literaȩilor n ȩstri la scaunul ȩ se ȩ presidial ȩ, cea mai ȩnalt ȩ on ȩre pentru un ȩ ȩnv ȩȩacel ȩ al ȩ sciinȩei, — și eat ȩ o cunun ȩ de preastimaȩi și preaiubiȩi fraȩi, membri ai celei mai ȩnalte instituȩiunii a n ȩstre culturale, aici ȩn mijlocul ȩ nostru, ȩmpregiurul ȩ iubitului m ȩestru al ȩ gloriosului nostru far ȩ naȩional ȩ. Dar vai, ce deosebire ȩntre ȩilele acelea și ceste de acum! Atunci pe feȩele tuturor ȩ bucuri ȩ și veselie, ast ȩȩi numai ȩntristare și jale. Atunci ȩn t ȩt ȩ rom ȩnimea ȩmnur ȩ și gratul ȩri și felicit ȩri, ast ȩȩi nenumerate suspinur ȩ și lacrimi. Atunci cunun ȩ de lauru pe t ȩmplele celui s ȩrb ȩtorit ȩ, ast ȩȩi cunun ȩ de cipres ȩ pe sicriul ȩ celui adormit ȩ. Atunci: Bariȩi ȩ al ȩ nostru a plinit ȩ 80 an ȩ! Bariȩi ȩ al ȩ nostru președinte al ȩ Academiei! — ast ȩȩi: *Bariȩi ȩ al ȩ nostru nu mai este ȩntre noi!* Vai, ȩnc ȩ nu s'au șters ȩ lacrimile ochilor ȩ nostri pentru un ȩ alt ȩ fi ȩ iubit ȩ al ȩ rom ȩnimei, — *Gregori ȩ Br ȩtiani*u e numele lui! — carele ca un ȩ no ȩ Aristide pestr ȩ tesaurul ȩ consacrat ȩ *unit ȩȩii culturale* a poporului se ȩ, și eat ȩ de no ȩ deschise isv ȩrele lacrimelor ȩ pentru alt ȩ fi ȩ, carele și el ȩ puterile sale cele mai bune, ba apr ȩpe t ȩt ȩ vieȩa sa o a consacrat ȩ salutei poporului se ȩ. O geniul ȩ cel ȩ bun ȩ al ȩ rom ȩnimei, alin ȩz ȩ durerea n ȩstr ȩ și ȩndr ȩpt ȩ privirile n ȩstre spre cele mai ȩnalte, unde e isvorul ȩ m ȩng ȩi ȩrei!

A descrie vieȩa adormitului nostru — cel ȩ mai mulȩi putem ȩ ȩice p ȩrinte, — ajuns ȩ la etatea, ce ȩmp ȩratul ȩ-poet ȩ al ȩ vechimei o numesce ȩnceputul ȩ ostenelei și dorerei, va fi problema istoriei poporului rom ȩn ȩ, de carea vieȩa fericitului

este nedespărțită; căci mai nu este terenul al vieții poporului nostru, unde alătura cu cei mai buni fii ai lui se nu întâlnim și pre Georgiu Barițiu. Biserica și școala au fost alese a-i fi câmpul activității pământesci; de când însă destinul l'a dus la Brașov, și bravii noștri cetățeni de acolo i-au inspirat ideea, de a se crea o foaie publică românească și pentru noi cesti dincóce de piscurile Carpaților, tinérul profesor a început a lărgi din ce în ce mai mult cercul privirilor, și aspirațiilor lucrărilor sale. Astfel deodată cu întemeierea „Foii Duminecei“, mai târziu „Foaie pentru minte, inimă și literatură“, și curându după aceea și a „Gaz. de Transilvania“, tinérul profesor luă chiamarea de Apostol, și 'ncepù, în același deceniu cu amicul seù, *poetul Andreiù*, a vesti *deșteptarea poporului nostru*. Câte greutate a întâmpinat el în calea acestei apostolii, cât a luptat și câte a suferit în zilele acelea, când poporul era numai purtătorul sarcinilor, ne arată paginile cele îngâlbinate ale istoriei; dar nimica n'a fost în stare se 'lă despartă de dragostea neamului lor, pentru carele în viscolșii anii 1848/49 a vèdut chiar s'abia ascuțită atârându deasupra capului seù. Restituită pacea și linișcea țerei, aprigul luptător cu îndatinata diligență și desteritate continuă mănósa sa activitate de publicist român. Ear când la anul 1861 resări ca un sóre iubita nóstră *Asociațiune transilvană pentru literatúra română și cultura poporului român*, prima ei adunare generală, constituanta chiar, cu entuziasm ilu proclamă primu-secretar al Asociațiunei, ca astfel împreună cu marele *metropolit Andreiù*, primul ei președinte, și cu eruditul canonic *Timoteiù Cipariù*, primul ei vice-președinte, se facă un nobil triumvirat, care se aducă poporul nostru în mèsuri necunoscute până atunci lumina și căldura culturii. Îndată dar Asociațiunea începe activitatea sa, și George Barițiu pórtă nobilul oficiu, ce i s'a concređut, ca mâna dréptă a patru președinți, cari în perioade prea scurte își succedù la presidiu, și durere! și la morméntu. Mai deodată cu Asociațiunea transilvană se înființeză pe

malurile Dâmboviței Societatea academică, avântată la înălțimea de Academia română din București; și secretariul Asociațiunii devine chiară dela începută una din petrite fundamentale ale gloriosului edificiu, ce se înalță. În fine încrederea și iubirea poporului îl pune pe onorificul scaună ală presidiului Asociațiunii, care cu diligență neobosită, cu onestate nemaculată, cu succesă necredibilă îl ocupă până la mórte; ba în ȓilele din urmă ale vieței se învrednicesce de rară fericire, a întruni pe crescutulă seă frumósă cunună de președinte ală Asociațiunii transilvane cu cununa cea nestimată de președinte ală Academiei române.

Prețioșele scrieri, cu cari în restimpă de aproape 60 ani înavuți literatura română, redactarea în restimpă de două ȓecenii a foii „Transilvania“, scrutarea archivelor și publicarea atătoră ponderóse documente limbistice și istorice, desvoltarea prin despărțeminte a idealeloră Asociațiunii, rădicarea și aducerea la înflorire a acestei scóle de fetițe, carea este ună trandafiră în cununa scóleloră nóstre, edarea în anii din urmă a unei însemnate părți din istoria Transilvaniei, și preste totă mánósă activitate literară și publică voră peștra numelui Georgiu Barițiú o memoriă onorifică. Ba cu viuă recunoscință va însemna poporulă română pe tablele inimei sale, și va povestí din tată 'n fiú, că numai în ultimele ȓile ale vieții, cândă se gătia de calea vecinicieii, a depusă veteranulă Georgiu Barițiú condeifulă, cu care scria neobosită, pentru dânsulă și totă pentru dânsulă.

Da, meritosă părinte ală publicisticeii române transilvane, prin scrierile Tale, prin luptele și suferințele Tale, prin caracterulă Teú de antică simplitate, modestiă și probitate, prin viața Ta devotată poporului Teú ca familieii Tale, Tu ȓi-ai asigurată ună locă de onóre în inima poporului română, și în séra vieții Tale puteai ȓice cu poetulă străbună: Exegi monumentum aere perennius! Căci în adevără mai tare decâtă bronzulă e monumentulă care cineva și-lă scie ridica în inima poporului seă; și tu esti unulă din acei fericiti!

Priimesce dar, adormitū întru fericire părinte alū nostru, priimesce prin rostulū meu adēnca mulțemită a Asociațiunei transilvane pentru nobilele sacrificii, ce dela începutulū ei până la sfērșitulū Teū ai adusū pe altarulū celū curatū, rădicatū de dēnsa literaturēi și culturēi poporului românū. Partea mortală a ființei Tale odichnescă cu pace în sinulū pământului; ear sufletulū Teū afe rēsplata nesuințelorū și faptelorū sale pe plaiurile fericirei eterne, implorāndū grațiile cerului asupra poporului Teū deapururea iubită de tine și deapururea iubitorii.

Odichnesce în pace!

Fiă memoria Ta întru binecuvēntare!

*Fiă sufletulū Teū întru fericire!*

#### Cuvēntarea domnului Dr. A. Mureșianū.

Ilustrulū conducătorū alū delegației Academiei romāne a accentuatū în elocentulū seu discursū însemnătatea lui George Barițiu, dicēndū, că a fostū marele pontifice alū puternicei regine, ce se numesce opiniune publică. Ni-a arătatū că elū a fostū dascălulū propagatorū alū dulcelui graiū și alū scrierei romānesci.

Vorbitorulū, ca unulū din discipuliī acestui mare pontifice, vine a da espresiune recunoscinței, ce i o datorescū cu deosebire diaristiī romāniī lui George Barițiu, care aici la noi înainte cu mai bine de o jumētate de vēcū a dată viețā diaristicei romāne și a fostū înainte mergătorulū celorū ce stau ađi în serviciulū acelei regine, ce stăpānesce cu sceptorulū seu puternicū tōtă lumea cultă.

Meritele acestui veneratū și jelitū decanū alū preseī romānesci de dincōce de Carpați, precum și rezultatele stăruințelorū sale neobosite pe spinōsa carieră publicistică, le-a ilustratū atātū de frumosū fericitulū Mihailū Kogălnicēnu, scriindū cu ocasiunea iubileului de 50 de ani alū „Gazetei Transilvaniei“, înființată la 1838 de G. Barițiu: Voi, iubiiī



noștri frați de preste Carpați, ați dobândit mult, ați progresat mult pe tărîmul culturii naționale, și acesta în mare parte mulțămîntă „Gazetei Transilvaniei“... ce a fost și este nu numai marea voastră înainte luptătoare, dar și însa-și analele admirabilelor voștre acte pentru susținerea și dezvoltarea naționalității române în timpul de o jumătate de secol!

Mari și însemnate au fost dar pentru întreaga românie rîdele activității diaristice, dezvoltate cu atîta deligintă și abnegare de sine de acest dascăl al românismului! George Barițiu ni-a oblitit calea, ce duce la progresul nostru național și își a câștigat astfel un titlu la vecinica noastră recunoștință.

Vorbindu de alegerea lui ca președinte al Academiei române, dl Nicolae Ionescu a ăisă: Dacă cineva începe o carieră cu 80 de ani, o începe pentru ca alții se o sfărșască!

Cei ce sîntu chiămați a continua opera începută de George Barițiu, simți-vor deplina serioșitate a greii și amenințătoarei epoci, în care se despartu de ilustrul lor dascăl și fi-vor conșcii de marea lor îndatorire față cu sfînta causă a națiunii române.

Ați progresat mult, — ne ăicea Mihailu Kogălniceanu, — dar n'ați ajunsu încă acolo, unde trebuie să țintescă ori ce națiune mândră de sîngele, ce curge în vinele sale, și mai alesu națiunea română, urmașă poporului împăratu. Spre a ajunge la acestu scopu mărețu, mai trebuiescu încă *multe sforțări, multe sacrificii, multă prudență politică și mai pe susu de tôte unire, unire deplină între voi, unire în cugetu, unire în simțiri.*

Cum s'e-și arate mai bine ăiaristii români recunoștința lor față cu decanul și povățuitorul lor George Barițiu, de cātu lucrându în direcția acesta, singur salutară pentru ajungerea marelui ținte comune, lucrându așa cum au dorit și dorescu înainte mergătorii lor în luptele de emancipare națională?

Vorbitorul termină dicându, că urmașii ilustrului repostată pe arena luptelor publicistice, voră scî se eternizeze memoria lui printr'o dămnă și frățescă conlucrare; avëndu înaintea ochiloră aceeași țintă, ce a însuflețitū în tôte timpurile pe luptătorii noștri: fericirea națiunei prin dreptate și libertate.

### Cuvântarea tēnăruului I. Capșa.

*Intristată familiă; Domnilorū și Dămnelorū!*

Triste suntū momentele, în cari ne vedemū adunați aci la mormēntulū acestui bărbatū, pentru a fi aduce ultimul nostru salutū pe calea eternității.

Unū doliū neașteptatū a lovitū inimile năstre pline de admirațiune pentru elū, cu tristețā adēncā privimū la sicriulū acēstui mare românū.

Noi, tinerii romāni, priveamū la elū ca la unū astru, ce lucea pe orisonulū aspirațiunilorū năstre, ne deprinsesemū a flū crede nemuritorū, cānd eatā! cruda sōrte vine și ni-lū răpescē din mijloculū nostru!

O rază se stinge din calea năstrā!

Născutū în 1812, Maiū 24, în Juculū de josū, fiū fidelū alū națiunei și devotatū patriotū, elū aparține acelei generațiunii vigurose și nobile, cārei datorimū renascerea politică și intelectuală a românismului, acelei generațiunii, care călită prin evenimentele anilorū 1845—1849 a pregătitū prin scrierile, prin lucrările prin graiulū ei nobilū: reînvierea și reînălțarea națiunei năstre, după atâtea secole de uitare și nefericire.

Întristată plānge astăđi tinerimea romānă la mormēntulū acestui ilustru defunctū, ale cāruī speranțe, alū cāruī idealū se concentraū în amorulū pentru limba și națiunea adorată.

Căci, domnilorū, în vieța poporului nostru, în a lui istoria națională, în cāntecele lui și doine, găsi geniulū sēu isvorulū curatū, la care se adăpā, pentru a cāruī emancipare și redobēndire a drepturilorū străbune luptā acestū bărbatū

indurându toate calamitățile cu atâta abnegațiune și rară perseveranță.

Crudă și ireparabilă e pierderea, ce o simțim cu toții.

Domnii mei! Bărbați competenți v'ați spus mai de aproape caracterul și meritul operelor sale, eu însă, ce am onoare să vorbesc în numele tuturor tinerilor universitari români, me voi mărgini să accentuez, că El a fost un român și un nobil patriot.

A lui personalitate se leagă cu toate acele evenimente în dezvoltarea națiunii noastre, ce fac să bată cu mândrie inima fiicăru român.

În el pierde neamul nostru și în special tinerii români un mare conducător și un savant învățător.

El s'a dus, memoria însă-i va fi eternă, ea va dura câtă vocea românului va suna pe câmpiile dunărene și din desimea Carpaților va suna buciumul doina inimilor noastre.

Suvenirea vieții sale ne serve nouă cât și întristate-i familiei în aceste triste momente ca o blândă mângăiere. Ea ne va servi nouă totodată ca liniă de conduită în cursul dezvoltării noastre intelectuale și politice.

Fiă-i țerina ușoră!

## TELEGRAME DE CONDOLENȚE

*sosite la diverse adrese.*

Năsăud, 3 Mai. Dr. Pușcariu, Sibiu. Comitetul despărțământului Năsăud exprimă adâncă sa durere pentru nereparabila încetare din viață a vrednicului președinte al Asociațiunii transilvane.

Dr. Popă.

Zernesci, 3 Mai. Dr. Il. Pușcariu, vicariu și vice-președinte al Asociațiunii transilvane, Sibiu. În numele despărțământului Români din Bran transmit expresiunea celei mai profunde dureri pentru ireparabila pierdere generală, ce suferă întreaga națiune prin mórtea lui George Barițiu, a demnului și neuitatului președinte.

Nicolai Garoiu,  
director.

Bistrița, 3 Maiu. Dr. Il. Pușcariu, vice-președintele Asociațiunii transilvane, Sibiiu. Comitetul despărțământului Bistrița exprimă adênca durere pentru pierderea prea vrednicului nostru președinte.

Dr. Ciuta.

Selagiu, 3 Maiu. Dr. Ilarionu Pușcariu, Sibiiu. Mórtea stêlpului națiunei, regeneratorului literaturêi și culturêi române, ilustrului George Barițiu a storsu din inimile selageniloru lacrimile sante ale recunoscintei și condolentei profunde. Vi-le trimitemu spre împletirea cununei nevestezivere dedicate prin națiunea română nemurirei numelui marelui bărbatu.

*Despărțământulu Selageanu.*

Deva, 3 Maiu. Presidiulu Asociațiunei. Subscrisulu despărțământu depune cu devotamentu omagie de condolentă la catafalculu neuitatulu președinte alu Asociațiunei.

*Despărțământulu Deva.*

Sas-Sebeș, 3 Maiu. Comitetulu centralu al Asociațiunei transilvane, Sibiiu. Regretamu din inimă mórtea iubitului și preademnulu președinte alu Asociațiunei transilvane George Barițiu.

Subcomitetulu despărțământulu Sebeș:

Dr. Isacu,  
directoru.

*Zevedeiu Mureșanu,*  
secretariu.

Brașov, 3 Maiu. Dr. Ilarionu Pușcariu, Sibiiu. Despărțământulu întâiu alu Asociațiunei își exprimă profunda sa durere pentru pierderea ilustrului George Barițiu, meritatul președinte alu Asociațiunei noastre.

Comitetulu prin: *Ioanu Petricu.*

Blaju, 3 Maiu. Asociațiunea transilvană, Sibiiu. Admirandu diligența, activitatea neobosită, abnegațiunea și resignațiunea epocalulu bărbatu George Barițiu, care cu viața sa laborioasă ni-a indicatu calea ce duce la unu venitoriu mai fericitu, suntem pëtrunși de durerea sfășietore, ce o simte întręga românime.

*Teologii din Blaju.*

Oravița, 3 Maiu. Asociațiunea transilvană, Sibiiu. Profunda noastră condolentă la încetarea din viața a ilustrului George Barițiu, la apunerea acestui lucëferu din pleiada celoru mai vrednici fii ai națiunei.

*Românii din Oravița.*

Mureș-Ludoș, 3 Maiu. Dr. Il. Pușcariu, vice-președinte alu Asociațiunei transilvane, Sibiiu. Despărțământulu XXV alu Asociațiunei regretă din inimă pierderea președintelui ei George Barițiu. Cea mai vechiă columnă a românismulu s'a dărămatu, cea mai strălucitoare lumină s'a stins. Plângu toti românii pe țermurii

mormântului tău. După lupta necurmată ostentivă, odichnesce în pace, ear în memoria posterității rămâni pururea viu.

*N. Solomonă.*

Brețcu, 3 Maiu. Dr. Il. Pușcariu, vice-președinte alu Asociațiunei transilvane, Sibiiu. Ve rogă primiți în numele despărțemântului espresiunea profundeî condolențe pentru perderea ilustruluî președinte.

*Coltofeanu,*  
directoru.

Bucurescî, 3 Maiu. Comitetulu Asociațiunei transilvane, Sibiiu. Vecinica pomenire și demni urmași neobosituluî luptătoru Barițiu.

*Gionu, Speranța.*

*Borgovanu, Popescu.*

Biserica albă, 3 Maiu. Comitetulu Asociațiunei transilvane, Sibiiu. Vieța și activitatea ilustruluî George Barițiu a umplutu de dréptă admirațiune pre româniî din Biserica albă și juru. Mórtea neașteptată aceluia ni-a copleșitu în durerósă jale. Ne asociămú doliuluî generalu.

*Roșiu, Dr. Novacu, Bălănescu, Bocoronu, Roman, Dimitriu, Novăcescu Lazaru, Nedici, Anghel, Roșescu, Micu, Bercanu, Morariu și Anca.*

Beiuș, 3 Maiu. Ilarionu Pușcariu, vice-președinte alu Asociațiunei transilvane. Adêncu mișcați în inimă, jelim pururea regretabila mórte a celuî mai neobositu luptătoriu alu culturei și vieței naționale române și alu Asociațiunei transilvane.

*Corpulu profesoralu din Beiuș.*

Brad, 3 Maiu. Ilustritâtei Sale D-luî Dr. Ilarionu Pușcariu, vice-președinte alu Asociațiunei transilvane, Sibiiu. Între Prometeii reînvierii nóstre naționale strălucese în nimb sublimu figura luî George Barițiu, carele și-a jertfitu totă vieța pentru fericirea și mărirea neamuluî seú. Mórtea luî a causatu jale adêncă la populu românú. Cu inimile cernite în doliu în semnú de pietate și recunoșcintă cătră marele defunctu concurgem cu 40 fl. la fondulu întru amintirea celorú rëposați, eventualu la fondul ce se va înființa întru eterna memoriă a luî George Barițiu.

În numele despărțemântuluî Brad: *Vasilu Damianu,*  
directoru.

Căpâlna, 3 Maiu. Dr. Ilarionu Pușcariu, vice-președinte alu Asociațiunei transilvane, Sibiiu. Primiți espresiunea condolenței mele mai sincere la perderea președinteluî domniilorú vóstre, care loviturá o simtu și eu cu întréga nóstră națiune.

*Eugeniu Mocsonyi.*

Brăila, 3 Maiu. Dr. Ilarionu Pușcariu, vice-președintele Asociațiunii transilvane, Sibiiu. Vestea despre mórtea ilustrului literat și luptătoru alu națiunei române George Barițiu a produsu aici o profundă consternațiune. Membrii societății Carpații depunú prin voi omagiile lorú de recunoscintiá și venerațiune la morméntulú marelui defunctú. Fiá-í memoria neuitată și labórea imitatá.

*G. Avesaronú.*

*D. Clonța.*

Bistrița, 3 Maiu. Dr. Ilarionu Pușcariu, vice-președintele Asociațiunii transilvane. Mórtea presideluí Asociațiunii ni-a causatú durere tuturorá. Cununa dispusá. Despărțeméntulú reprezentatú de Dr. Ciuta și Monda la îngropare. Regrete adânci.

*Triponú,*  
secretariú.

Făgărașú, 3 Maiu. Dr. Ilarionu Pușcariu, vicarú, Sibiiu. Despărțeméntulú Făgărașuluí esprimá profunda condolență pentru marea și durerósa perdere, ce suferé Asociațiunca prin mórtea meritatulú președinte.

*Comitetulú.*

Reghinulú sásescú, 3 Maiu. Comitetulú Asociațiunii transilvane, Sibiiu. În numele despărțeméntuluí nostru ve exprimú cea mai profundá condolență pentru perderea nemuritoruluí președinte Barițiu.

*Patriciú Barbú.*

Orăștie, 3 Maiu. Dr. Ilarionu Pușcariu, vice-președinte alú Asociațiunii transilvane. Ve rugámú a fi interpretulú durerei, ce ni-a causatú scirea despre trecerea din vieță a prea vredniculuí președinte alú Asociațiunii George Barițiu. Totodatá ve rugámú, a depune în numele nostru la fondulú rēposațiilorú 20 floreni.

*Despărțeméntulú românú 9.*

Caransebeș, 3 Maiu. Institutuluí „Albina“. Consternare generalá pentru mutarea din vieță a Domnuluí Barițiu, a multú meritatulú și multú stimatulú bárbatú naționalú.

*Nicolau Popea,*  
episcop.

Șomcuta mare, 3 Maiu. Domnuluí Parteniú Cosma, directorulú „Albinei“, Sibiiu. Te rogú pune pe sicriulú marelui defunctú una cununá cu inscripția „Luí George Barițiu, marelui dascálú, literat și politicú, — Pop de Băsesci și románií selágeni“. În memoria luí George Barițiu sē înființámú la Asociațiunea nóstrá unú fondú pentru ajutorarea literațiilorú. Eu oferú 200 coróne. Fiá-í țértna ușorá și memoria vecinicá.

*Pop de Băsesci.*

Șimleulă-Silvaniei, 3 Maiu. Institutului „Albina“, Sibiiu. Fiți interpreți profundei noastre condolențe la mórtea marelui Barițiu, generatorului poporului român. Depuneți cunună pentru noi și pentru despărțământul selageană ală Asociațiunei:

*Institutulă de credit „Silvania“.*

Dej, 3 Maiu. Institutului „Albina“. Mórtea marelui nostru Barițiu ne-a umplută de adencă jale. Ne alăturămă la durerea D-Vóstre.

*Dr. Mihalyi,*  
directorulă „Someșanei“.

Bucuresci, 3 Maiu. Dr. Diaconovich, Sibiiu. Delegațiunea Academiei plécă mâne dimință la Sibiiu.

*Maiorescu.*

Lugoș, 3 Maiu. Dr. Corneliu Diaconovich, Sibiiu. Tălcuesce familiei Barițiu condolența mea cea mai adencă din indemnulă morții veneratului publicist și marelui literat. Cu capitululă mâne vom celebra liturgia cu părăstasă pentru répausulă sufletului celui în Domnul adormit. În veci pomenirea lui.

*Victoră Mihalyi,*  
Episcopulă Lugoșului.

Graz, 3 Maiu. Dr. Diaconovich, Sibiiu. Plângemă cu toți la mormetulă defunctului. Ni-a fostă vađa și pilda, nemuritoria va fi și memoria lui. Pune cunună pe sicriulă din parte-mi.

*Generalulă Trapșia.*

Budapesta, 3 Maiu. Dr. Diaconovich, Sibiiu. Depune pe sicriulă marelui defunctă o cunună frumósă cu inscripțiunea: „Bărbatului binemeritată de națiune —

*Familia Mocsonyi“.*

Budapesta, 4 Maiu. Dr. Diaconovich, Sibiiu. Am primită cu durere trista veste. Societatea „Petru Maioră“ va fi reprezentată prin președintele ei și câți-va membrii. Delegațiunea ducendă cunună plécă astăđi la 9 óre séra.

*Secretariulă societăți „Petru Maioră“.*

Viena, 4 Maiu. Dr. Diaconovich, Sibiiu. Sosesc delegațiă. Prenotați o cuvântare.

*Societatea „România Jună“.*

Nr. 188/1893.

**A P E L Ū**

pentru

**contribuirii la fondul „George Barițiu“.**

Aprópe șase decenii de-aréndulú istoria renascerii nóstre naționale nedespărțită este de numele lui *George Barițiu*.

Geniulú națiunei tređitú din amortire prin glasulú profeticú alú lui *George Barițiu*, înduióșatú planéză acum asupra morméntulú acoperitú de cununile de laurí, ce i lea pusú națiunea recunos-cátóre.

Acésta însé nu va eternisa memoria neperitórelorú merite ale lui *George Barițiu*, prin trecátóre florí, ci va perpetua-o în insti-tuțiuni, carí se vestéscă posteritătii nemurirea aceluia, care a jert-fitú o viéță pentru mărirea némulú românescú.

De aceste sentimente călăuzită „Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului românú“ prin graiulú comi-tetului sěu esecutivú a decisú în ședința din 9 Maiú a. c., ca pen-tru eternisarea memoriei neuitatului eí președinte sě inființeze unú fondú, care sě pórte pentru tóte timpurile numele „*George Barițiu*“.

Din acestú fondú sě vorú premia produse literare și sě vorú crea locurí libere în internatulú scólei de fete a „Asociațiu-nei transilvane“.

Spre acestú scopú ne luámú voie a alătura o listă de sub-scriptiune, pentru-ca toți aderenții principiilorú marelui bărbatú sě aibă prilegiú de a contribuí cu obolulú lorú la mărirea numelú lui *George Barițiu*, și prin acésta la înflorirea literaturéi și culturéi poporului românú.

*Datú din ședința comitetului „Asociațiunei transilvane“, ținută în Sibiiú, la 9 Maiú st. n. 1893.*

**Dr. Ilarionú Pușcariu,**  
vice-președinte.

**Dr. Amosú Frâncu,**  
secretariú II.